

УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА, ЯКЕ РЕГУЛЮЄ ДІЯЛЬНІСТЬ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Анна Олександрівна ЧАНЦЕВА,

*аспірант відділу організації освітньо-наукової
підготовки Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0009-0009-2065-0362>*

Досліджуючи та ретельно аналізуючи сучасний стан справ у сфері правового регулювання та належного адміністративно-правового забезпечення повсякденної функціональної діяльності патрульної поліції України, вітчизняні та зарубіжні правознавці, безумовно, знаходять чимало недоліків у ньому.

Звичайно, що враховуючи таку суттєву значимість патрульної поліції та її важливої ролі для держави і суспільства, а саме її положення як державного правоохоронного органу з виключними (ексклюзивними) повноваженнями на здійснення нагляду та контролю за безпекою дорожнього руху на дорогах і автошляхах України, а також повноваженнями з нагляду за дотриманням усіма без виключення учасниками дорожнього руху, Правил дорожнього руху, а також повноваженнями патрульної поліції на пряме втручання у дорожню обстановку та на здійснення прямої взаємодії з учасниками дорожнього руху, усе це може пояснювати певні складності, які виникають у процесі розробки та запровадження якісного законодавства у цій сфері.

Проте, не можна не відзначити, що за останні декілька років патрульна поліція України продемонструвала рішуче покращення якості своєї посередньої функціональної діяльності, а також отримала збільшення своїх реальних практичних можливостей щодо більш успішної та повноцінної реалізації своїх повсякденних функцій. Усім цим, у значній мірі, патрульна поліція має завдячувати чинному законодавчому забезпеченню своєї діяльності з боку держави.

Слід зауважити, що хоча чинний Закон України «Про Національну поліцію» 2015 року визнається найкращим з тих правових актів, які регулюють діяльність правоохоронного органу (особливо у системі МВС), що були поки що прийняті та запроваджені за всю історію України, він не є ідеальним і з самого початку мав певні недоліки, визначені вітчизняними та зарубіжними правознавцями.

А станом на сьогодні до цього Закону з'явилося ще більше претензій, адже з початком повномасштабного злочинного вторгнення російських військ на територію України 24 лютого 2022 року деякі норми та положення вказаного нормативно-правового акту втратили свою актуальність або потребують негайного змістовного доповнення.

Зокрема, на наш погляд, а також відповідно до тез, тверджень і наукових поглядів значної кількості вітчизняних правознавців активна роль патрульної поліції в обороні держави, а точніше ті конкретні функції, які здійснювалися патрульними поліцейськими для активної та дієвої допомоги силам оборони України, особливо у перші тижні від початку повномасштабної війни, мають бути чітко визначені та законодавчо закріплені у самі найближчі часові терміни.

Повертаючись до проблематики, пов'язаної з особливостями та доцільністю окремих положень Закону України «Про Національну поліцію», перш за все по відношенню до необхідності удосконалення законодавчого (правового) забезпечення повсякденної функціональної діяльності патрульної поліції, ми зазначимо, що проблема тут полягає ще і в тому, що вказаний нами чинний Закон є комплексним і надає правове підґрунтя для повсякденного функціонування не лише патрульної поліції, а й усім іншим структурним підрозділам Національної поліції.

Враховуючи той факт, що патрульна поліція України є внутрішнім структурним підрозділом Національної поліції України, яка, у свою чергу, є внутрішнім (хоча і у певній мірі автономним) елементом у системі МВС, ми констатуємо складність у вдосконаленні вказаного Закону.

Адже, беручи до уваги вищевикладені обставини, необхідно буде констатувати, що разом із внесенням (запровадженням) тих чи інших змін до чинного Закону, пов'язаних із удосконаленням діяльності патрульної поліції, то скоріше за все доведеться запроваджувати такі самі зміни й у повсякденну діяльність інших внутрішніх структурних підрозділів, наявних у складі Національної поліції.

Більше того, наголошується, що у випадку припинення дії усього вищевказаного Закону України «Про Національну поліцію», у зв'язку з його повною заміною на певний новий нормативно-правовий акт, який би замість чинного Закону здійснював правове регулювання у правоохоронній сфері, віднесеної до компетентності системи Міністерства внутрішніх справ, то це б на деякий час ще більше ускладнило б ситуацію у сфері правового забезпечення діяльності як патрульної поліції, так й інших внутрішніх структурних підрозділів Національної поліції.

У контексті цього зазначимо, що, на наш погляд, до вирішення проблематики питань, пов'язаних безпосередньо з правовим регулюванням і законодавчим забезпеченням повсякденного функціонування патрульної поліції та інших правоохоронних підрозділів Національної поліції та системи МВС, має бути застосований добре продуманий та збалансований підхід.

Такий підхід мусить включати в себе адекватне розуміння реальності, яка склалася в Україні після 24 лютого 2022 року, а також усвідомлення того, що суспільні правовідносини майже у будь-якій сфері суспільної життєдіяльності є динамічними, а тому завжди має зберігатись можливість внесення швидких і якісних змін до чинних нормативно-правових актів без ризику того, що їх нормальне правове забезпечення може бути порушене вказаними змінами.

Ми також рішуче підтримуємо необхідність запровадження реальних змін у чинний стан правового забезпечення діяльності патрульної поліції та інших підрозділів Національної поліції.

Необхідно також підкреслити важливість і високу необхідність тієї ролі, яку відіграє позиція держави й особливо її політичного керівництва у питаннях, пов'язаних з діяльністю державних правоохоронних органів.

Відмітимо, що у розвинутій ліберально-демократичній країні, у якій наявне реальне, а не лише деклароване верховенство права, єдиною, як публічно-офіційною, так і приватною позицією політичного керівництва держави, має бути повна і абсолютна підтримка незалежності та політичної незаангажованості правоохоронних органів.

Більше того, сама державна влада, а точніше її представники, має сама дотримуватися принципу повного невторчання у процесуальну, або будь-яку іншу діяльність правоохоронних органів.

У тому числі це стосується таких речей як не блокувати ті чи інші розслідування, здійснювані правоохоронними органами і не намагатися надати правопорушникам шанс unikнути відповідальності.

Поруч із цим жоден з представників політичного керівництва держави також не повинен мати права або можливості на спрямування (наведення) правоохоронних органів держави на конкретних суб'єктів (учасників) суспільних правовідносин.

Інакшими словами керівництво держави не повинно мати права та можливості для використання правоохоронних органів держави у якості інструменту для задоволення власних, персональних потреб або для досягнення протиправних цілей.

Зокрема, зазначається, що серед подібних цілей зазвичай згадуються спроби керівництва держави використовувати правоохоронні та інші силові структури задля кримінального переслідування своїх політичних й ідеологічних опонентів з метою залякування останніх або у спробі змусити їх змінити свої позиції чи хоча б перестати висловлювати та демонструвати їх публічно.

Національна поліція України є принципово новим прозорим правоохоронним органом (найбільшим в Україні за чисельністю працівників), який функціонує на основі високих моральних засад і принципів, а також здійснює свою повсякденну діяльність виключно у повній відповідності до принципів, норм і приписів нормативно-правових актів чинного законодавства України.

У першу чергу, мова йде про вищевказаний і детально розглянутий чинний Закон України «Про Національну поліцію» 2015 року, який хоча і містить певні недоліки і навіть визнається деякими вітчизняними та зарубіжними дослідниками у галузі адміністративного права відверто застарілим (у тому числі, у зв'язку зі зміною об'єктивної реальності в державі після початку повномасштабного злочинного вторгнення російських військ на територію України 24 лютого 2022 року), проте, все ж таки, є ключовим нормативно-правовим актом чинного законодавства України, який здійснює основний масив правового регулювання та законодавчого забезпечення повсякденного функціонування Національної поліції України.

Хоча ми і підтримуємо ідею із заміною чинного Закону України «Про Національну поліцію» на більш досконалий нормативно-правовий акт або внесення змін до чинного Закону, з метою досягнення ним повної відповідності актуальному стану справ у контексті нинішньої діяльності внутрішніх структурних підрозділів Національної поліції України, у тому числі й патрульної поліції, ми також наголосимо на тому, що така заміна має бути якісною і надійною.

А саме, мова йде про те, що така суспільно-важлива сфера, як правоохоронна система та її повсякденне функціонування (Національна поліція є одним з ключових елементів правоохоронної системи), повинна бути врегульована якісним правовим забезпеченням, закріпленим у такому нормативно-правовому акті чинного законодавства, який би враховував усі актуальні потреби Національної поліції, відповідав чинному функціоналу поліцейських підрозділів тощо.